

zálódása következett be. Nem véletlen például, hogy ép' a legzsufoltabb szabadfoglalkozású pályán, az ügyvédek között lépett fel legelőször az organizált szakma-rendiség. Az egyetemek ontják a diplomásokat: s a helyzetük a legvigasztalanabb. Persze más termelési feltételek mellett a szabadfoglalkozásúak foglalkoztatottsága és szerepe egészen más; a meglehetősen erős orvosnyomor idejében akadnak vidékek, ahol átlag minden 30.000 lakosra jut egy orvos. — Általában az értelmiségi utánpótlásra a következő adatok a jellemzők: a háború előtti 25 főiskolával és egyetemmel szemben ma 29 a főiskolák száma; míg azonban 1912-ben összesen 8832 főiskolás volt, addig 1935-re; ez a szám 37.771-re ugrott. A növekedés óriási. 1912-ben 1818 lakosra jutott egy főiskolás, 1935-ben már 685-re. Az értelmiségi pályák különben is egyenlőtlenül oszlanak el. Ez az eloszlás több tényezőtől függ. Függ a termelési költségek nagyságától (tandíjak, vizsgadíjak, könyvek ára, stb.), függ a főiskolás anyagi helyzetétől s a választott pálya előrelátható rentabilitásától. Ezek a tényezők, együttesen, adják a pályaválasztás indítékait. Érthető módon a jogi pályán a legnagyobb a zsufoltság, mert ez a pálya a legolcsóbb (a látogatási kötelezettség hiánya, az olcsóbb taxák, stb.), másrészt erről a pályáról lehet a legkönnyebben állami állásba jutni, különösen amióta az állami tisztviselők széles rétegétől kívánják meg a jogvégzettséget. A főiskolások anyagi helyzete: ugyancsak döntő szerepet játszik az egészségtelen elosztásnál (a bucaresti legyetemen pl. az utolsó 14 év átlagában a diákok 45%-a jogi pályát választotta), a diákság nagyrésze u. i. földműves szülők gyermeke, s különösen az utóbbi években ez a mezőgazdasági válság által sulytott osztály leszármazottjai előszeretettel keresték fel a legolcsóbb pályákat (papi, jogi). Az orvosi fakultás diákjainak a száma viszont állandóan csökken; az 1921. évi 19%-al szemben ma már alig 9%-a az összediákságnak. Csak természetes, hogy ez a helyzet közrejátszik abban, hogy Európában ma Romániában a legnagyobb a halálózási arányszám. Az előbbiekből viszont kiderül az is, hogy az értelmiségiek termelésének semmi köze sincs a társadalmi szükséghez, az értelmiség-termelést olyan, a társadalmi szükséglettől elütő tényezők szabják meg, mint pályaválasztási költségek, rentabilitás, stb. Ez ellen a tőkés-termelés felfogóképességéhez és az „intellektuális piac” kapacitásához viszonyított túltermelés ellen, természetesen felléptek az utóbbi időben. De csak igen kis eredménnyel. A „főiskolai reformok” nem, az életlehetőségek és a nagyobb kultúra érdekében történtek, hanem a diákság számának korlátozását, a taxák emelését, a diákság erősebb kiválasztását célozták. A cél nem az élet feljavítása, hanem az értelmiségiek rendjének számbeli csökkenése volt. Ezek az anti-intellektuális és értelmiség-ellenes törekvések eredményezték azután, hogy a diákság egyrésze feledezte: professzionális kérdéseit s a szokványos antiszemita és más jelszavak helyett a tanszabadság, az olcsó tanulás s az elhelyezkedési lehetőségekért való harc mellett foglalt állást.

Bizonyos, hogy a problémának nem, az a lényege, hogy hatszáz és egynéhány lakosra jut egy diák, hanem, az, hogy ez a hatszáz és egynéhány lekos még azt az egy diákot sem tudja eltartani. A diákság és az értelmiségi jobb sorsának feltétele a tömegek magasabb kulturigénye, a magasabb anyagi színvonala s ezen túl a profitgazdaságot leváltó tervgazdaság megszületése...

(Bányai Imre)

ASZOCIOLÓGIA ÉS „ALÉLEKTANIPILLANAT” Időről-időre napvi-lágra jut egy égő seb, melyen át a magyar fiatalság és a magyar jövő rajzolódik ki. Nem akarunk ezáltal rávi-

lágítani az utolsó két évtized utkereséseire, csak annyit kell leszögez-nünk: attól az időszaktól kezdve, hogy az Ady-ideológia és Szabó Dezső Elsodort faluja termékenyítően kezdte irányítani a magyar fiatalságot, minden megtörtént — pozitív és negatív értelemben — hogy ez a szociális tájékozottság ne teremjen produktív gyümölcsöket. Minden regresszív tömörülés hivatalos pártolásra italált, minden elégtelenség kö-dös jelszavakban vetélt el. Az állástalan diplomások kérdése megoldat-lanabb, mint valaha; hogy hivatalosan is kézbe vették az ügyet az nem vezetett eredményre. Csak jellemző epizódoknak számítanak, hogy né-hány diplomást erkölcsi presszióval gyáraknál helyeztek el vagy szellemi szükségmunkával látnak el és még az sem megoldás, hogy jámbor vidé-ki tanítónők apróhirdetéseik útján tesznek néha házassági ajánlatot a „vállalkozó” állás nélküli diplomásoknak. Nem oldott meg semmit a nyári éhségstrájk, mellyel a csurgói állás nélküliek akarták a közfigyel-met felébredtetni, nem hozott megoldást az a többször megindult kísérlet, hogy országos mozgalmat kell csinálni; néhány héttel ezelőtt Egységes Párt-i képviselők vezetése alatt akartak ilyen irányú gyűlést tartani, de nem sikerült. Tartunk tőle, hogy ez lesz a sorsa annak a tervnek is, mely most a *Budapesti Egyetemi Settlement Mozgalom* kiáltványa révén — országos tanácskozásra hívja meg az egyetemi ifjúságot. A *Pesti Napló* okt. 16. sz.-ban olvassuk a kiáltvány egyes részleteit: „Összefogásra szólítunk mindenkit, aki a magyarság és a magyar nép jövőjét ajkán hordozza s lelkes szívvel a keresztény főiskolás bajtársi egyesületekben, valamint egyéb akadémikus szervezetekben harcol, mert itt a lélektani pillanat, amely nem enged csupán köznapi harcok példa-adásából várni megértést, nagylelkű munkatársakat... Nem engedhetjük, hogy az új értelmiség etikai értékei tudatában csak az asztal melletti szörszálhasogatásig vagy legfeljebb szociografizálásig jusson; nem engedhetjük, hogy a bolsevizmust készítsük elő mi, magyar intelligencia, amikor a közrendben való bizalom felelőtlen felületességével törődünk bele kenyértelen magunk és az elesett magyarság halálharcába — nem engedhetjük, mert a tömegek életkövetelő kirobbanása így csak a ve-lünk való szembefordulással járhat.”

Nem sok kommentár kell ehhez a kiáltványhoz. Első olvasásra meg-érezzük rajta a kétségbeejtő helyzetet, a kínos igyekezetet arra, hogy az országos mozgalom alkotmányos keretek közt folyjon le és a páni félel-met — a tömegek „szembefordulásától”.

A követelményekből, melyeket a „romantikus szemlélődéssel” szem-beállítanak, csak a kiáltvány legfontosabb pontját emeljük ki: a szocioló-gia tanítását az egyetemen. Az ifjúság vezetőjének nyilatkozatából tud-juk meg, hogy eddig egy bölcsészeti és két teológiai tanár adta elő a szociológiát, de „előadásaikat” kevesen hallgatták. Nem, gondolja az ifjúság, hogy ennek más oka is van, mint az, hogy nem kötelező a tanítás? Ameddig a szociológia tanítása nem természetes velejárója a szociális fejlődés reális valóságának, addig az mindig csak *alibi* lehet, addig csak tendenciózus beállítással dolgozhat, addig sose lehet élő és éltető tényezője a népi kulturának. Akik ma felülről intézik ezeket az ügyeket, azoknak semmi kapcsolatuk nincs sem a nép sorsával, sem a. **Képi** erők felszínre törekvésével; egyelőre tehát az ifjúságnak alighanem! bele kell törődnie abba, hogy „az egyetemeken a tihanyi visszhangról, a csillagos égboltról és a spiritizmusról tartott előadásokat előbbre helyez-zék az égető szociális problémáknál.” K—r.